

Γ Ι Α Α Υ Θ Ε Ν Τ Ι Κ Ο Υ Σ

ΚΕΙΜΕΝΟ : ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ : ANNA A. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

ΔΥΤΙΚΗ Ικαρία

Π Ε Ρ Ι Η Γ Η Τ Ε Σ

Επιτέλους, από σήμερα το πρωί
πάρνει να καλμάρει το πέλαγος.
Όσο βέβαια μπορεί να καλμάρει
ένα πέλαγος σαν το **Ικάριο**,
θρυλικό από την αρχαιότητα για
τους σφοδρούς του κλυδωνισμούς.
Πέντε μερόνυχτα τώρα τα κύματά
του δεν λέν να ησυχάσουν.
Ξεσπούν στους βράχους του
Αρμενιστή, κάτω από το μπαλκόνι
του δωματίου μας στο ξενοδοχείο
CAVOS BAY. Με τον ήχο τους
ξυπνάμε το πρωί, ο ίδιος ήχος
μας αποκοιμίζει κάθε βράδυ. Ένας
ήχος, που μεταβάλλει την έντασή
του ανάλογα με τα καθημερινά
κέφια του μάϊστρου...

Οι παραλίες “Λιβάδι” και “Μεσακλή” στον Αρμενιστή.

Τμήμα της υπέροχης αμμουδερής παραλίας “Λιβάδι”, πλάι στον Αρμενιστή, που όταν είναι γαληνεμένη, έχει εκπληκτικά διάφανα νερά. Πανέμορφο μικρό κατάλυμα με άφθονο πράσινο και λουλούδια που αγγαντεύει το πέλαγος κοντά στον οικισμό του Αρμενιστή.

Βρισκόμαστε λοιπόν και πάλι στην Ικαρία. Τρία χρόνια μετά την αξέχαστη εμπειρία στον Άγιο Κήρυκο και στο ανατολικό τμήμα του νησιού, αποφασίζουμε να γνωρίσουμε την **Δυτική Ικαρία**, την ευρύτερη περιοχή και τους ανθρώπους των **Ραχών**.

Οι πληροφορίες μας μιλάνε για έναν τόπο γοητευτικό με υπέροχες παραλίες, αξιόλογη τουριστική υποδομή αλλά και πλήθος ωραιότατων πεζοπορικών διαδρομών. Που μάλιστα έχουν το πλεονέκτημα να είναι έξοχα σηματοδοτημένες όχι από την επίσημη πολιτεία αλλά από κάποιους ιδιώτες οραματιστές και ρομαντικούς, με αγάπη και ευαισθησία για το περιβάλλον και τον τόπο. Ένας απ’ αυτούς – τους λίγους – είναι κι ο **Άγγελος Καλοκαιρινός**. Είναι ο άνθρωπος που μετέφρασε και επιμελήθηκε την έκδοση του θαυμαστού βιβλίου για την «**ΑΡΧΑΙΑ ΙΚΑΡΙΑ**» του **Αντώνη Παπαλά**.⁽¹⁾

Και είναι αυτός που πρωτοστατεί, μαζί με τον **Σύλλογο Ραχιωτών Ικαρίας** στην διάνοιξη, συντήρηση και σηματοδότηση πολλών παλιών μονοπατιών. Όλες αυτές οι φυσιολατρικές διαδρομές αποτυπώθηκαν στον «**Γύρο των Ραχών**

με τα πόδια», έναν Χάρτη – Οδηγό με καλλιτεχνική απεικόνιση των οικοτουριστικών διαδρομών στα χωριά και στα υπέροχα φυσικά τοπία των Ραχών. Πρέπει ακόμη να σημειώσουμε, ότι τα **έσοδα από τις πωλήσεις του χάρτη διατίθενται για την βελτίωση και την επέκταση του δικτύου των μονοπατιών**, με στόχο την ανάδειξη του τόπου μέσα από την φυσική και πολιτιστική του κληρονομιά.

Πίνουμε με τον Άγγελο καφεδάκι στον **Χριστό Ραχών**. Έναν οικισμό σε υψόμετρο 500 περίπου μέτρων, που περιβάλλεται από πλούσια πευκοδάση και έγινε διάσημος σε Έλληνες και ξένους χάρις στα γραφικά του στέκια, που μένουν ως τις πιο απίθανες ώρες ανοιχτά.

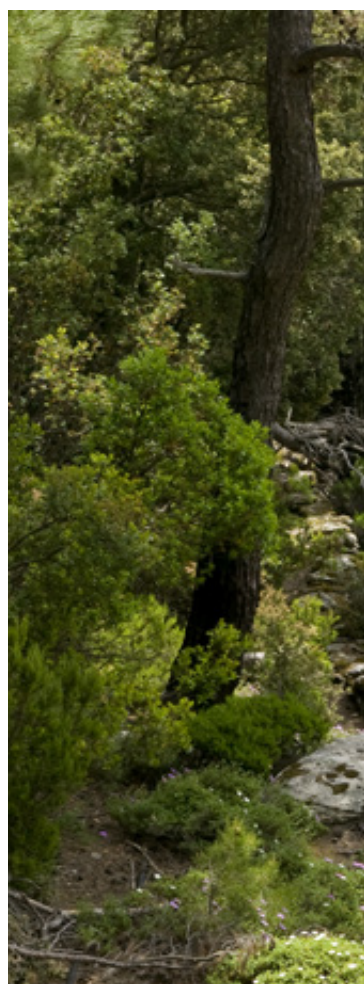
Μελετάμε με τον Άγγελο τον χάρτη. Είναι πολύ κατατοπιστικός, με άφθονες πληροφορίες στο πίσω μέρος. Ωστόσο ο φίλος μας μας μεταδίδει και τις προσωπικές του εμπειρίες από το φυσικό περιβάλλον του τόπου του, που γνωρίζει τόσο καλά. Οι περιγραφές του αποπνέουν τόση γλαφυρότητα, που δεν βλέπουμε τη στιγμή να γνωρίσουμε, το συντομότερο δυνατόν, την ομορφιά των μονοπατιών.

Η λευκή αμμουδιά της Μεσακτής θυμίζει παραλία εξωτική.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 01

ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗ «ΡΑΕΟΥΝΙΑ»

Βγαίνουμε από την πλατεία του Χριστού Ραζών με κατεύθυνση Ν, προς **Προφήτη Ηλία**. Περνάμε από το εκκλησάκι και σε απόσταση **2.3** χιλιομέτρων, **20** μέτρα μετά το οινοποιείο του **Αφινέ**, συναντάμε σε κορμό πεύκου την ξύλινη πινακίδα που μας παραπέμπει στο μονοπάτι.

Ξεκινάμε από υψόμετρο **580** μέτρων. Χαμηλά στην αθέατη κοίτη της χαράδρας ακούγεται ο ήχος από το ποτάμι της **Χάλαρης**. Κατηφορί-

ζει το μονοπάτι μέσα σε πευκοδάσος. Η οήμανση είναι πυκνή με κόκκινες βούλες σε πέτρες και κορμούς.

Αν και μεσημέρι δεν αισθανόμαστε ιδιαίτερα τη ζέση, αφού την περισσότερη ώρα βαδίζουμε στη σκιά. Πάνω από τα κεφάλια μας συνωθούνται μεγάλα πεύκα, άριες, πουρνάρια και καστανιές, ρείκια και κουμαριές. Νά και η πρώτη ορχιδέα που εντοπίζει η Άννα κάτω από τα πεύκα.

Μέσα στο πυκνό πευκοδάσος κατηφορίζει ομαλά το χτισμένο μονοπάτι προς τον καταρράκτη Ραξούνια. (επάνω)

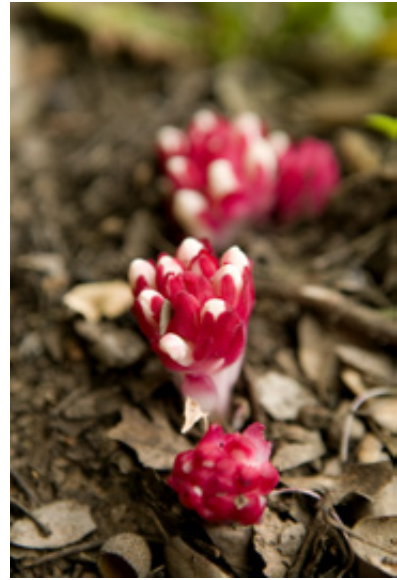
Μια στενή είσοδος στην ξερολιθιά οδηγεί σ' ένα μονόχωρο σπιτάκι, που στεγάζεται από τον «λούρο», αυτούς τους τόσο συνηθισμένους πελώριους βράχους, στην δυτική ιδιαίτερα Ικαρία.

Πολύ βατό το μονοπάτι, προστατεύεται σε πολλά σημεία από πέτρινο τοιχαλάκι. Σ' ένα 10λεπτο συναντάμε στ' αριστερά μας μια διακλάδωση. Τερματίζει μετά από 40 περίπου μέτρα μπροστά σ' ένα μικρό, πέτρινο χτίσμα. Είναι ένα απ' αυτά τα τόσο γνωστά αγροτικά κτίσματα – καταφύγια, φτιαγμένα στη βάση πελώριων βράχων που αφθονούν στη φύση της Ικαρίας και παίζουν το ρόλο της σκεπής. Τον φυσικό βράχο συμπληρώνει καλοχτισμένη ξερολιθιά κι έτσι, με ελάχιστη δαπάνη, το Ικαριώτικο

σπιτάκι της υπαίθρου, απόλυτα προφυλαγμένο και αθέατο, είναι έτοιμο.

Επιστρέφουμε στο βασικό μονοπάτι και, λίγα λεπτά αργότερα, συναντάμε πλατανουκέπαση ρεματιά με διαυγέστατο νερό. 20 μέτρα μετά, φτάνουμε στο χείλος βραχώδους μπαλκονιού, που μας αποκαλύπτει το χάος της χαράδρας και την αρχή της ροής του καταρράκτη **Ραξούνια**. Στο τοπίο κυριαρχεί μια αγριότητα επιβλητική ενώ στο βάθος, πέρα από το πράσινο της χαράδρας, εκτείνεται η βαθυγάλαξη απεραντο-

Υπέροχες μωβ orchιδέες συναντάμε στο μονοπάτι, κάτω από τη σκιά και ανάμεσα στα φρύγανα των πεύκων.

Η βροχερή άνοιξη έχει δώσει ζωή σε μερικά πανέμορφα μανιτάρια.

Με υπέροχο, παγωμένο νερό μας ξεδιψάει ο καταρράκτης «Ραξούνια», καθώς μας καταβρέχουν αμέτρητα σταγονίδια. Η αίσθηση είναι, απλά μοναδική. (αριστερά)

σύνη του πελάγου.

Ο θόρυβος του – αθέατου ακόμα – καταρράκτη έχει δυναμώσει αισθητά. Συνεχίζουμε το άριστα σηματοδοτημένο μονοπάτι και σε δυο λεπτά συναντάμε ωραία τριπλή ξύλινη πινακίδα. Κατευθυνόμαστε Β προς **Διπτόταμα** και **Καταρράκτη**. Είναι το κεντρικό μονοπάτι που διασχίζει το περίφημο φαράγγι της Χάλαρης και μετά από πολύωρη πορεία καταλήγει στην διάσημη παραλία του **Νά**. Η κλίση του εδάφους είναι έντονη, ωστόσο, η ελικοειδής χάραξη του μονοπατιού κάνει το βάδισμα ασφαλές.

Πολύ γρήγορα συναντάμε στα Α (δεξιά) σηματοδότηση που μας κατευθύνει στον καταρράκτη. Υπάρχει επίσης προειδοποίηση, σε δυο γλώσσες, για το απόκρημνο του εδάφους. Παρά την προειδοποίηση το μονοπάτι τραβερσάρει με ασφάλεια την απότομη πλαγιά, και σε 3 λεπτά καταλήγει σ' ένα υπέροχο πλάτωμα πάνω απ' το φαράγγι. 80 περίπου μέτρα απέναντί μας ξεχύνεται, με εντυπωσιακή ροή πάνω στους βράχους, ο καταρράκτης. Ένα κατορθώμα αλλά ασφαλές μονοπάτι μας φέρνει σε

δυο λεπτά στα πόδια του καταρράκτη. Η αίσθηση της αμεσότητας με το υδάτινο δημιουργήμα της ικαριώτικης φύσης είναι απαράμιλλη. Αφήνω τις κρυστάλλινες σταγόνες να σκάζουν πάνω μου με πάταγο. Πίνω με λαχτάρα από το θεικό νερό και μακαρίζω την τύχη μας, που μας αξίωσε να βρεθούμε σ' αυτό το τοπίο της Ικαρίας.

Χαρίζουμε στους εαυτούς μας μια στάση χορταστική. Βράχοι κατακόρυφοι ολόγυρά μας δημιουργούν μια πελώρια χοάνη, με μοναδικό άνοιγμα προς τα Β – ΒΔ, στην κατεύθυνση της θάλασσας. Το υψόμετρο σ' αυτό το σημείο της κοίτης είναι **440** μέτρα, 140 μέτρα χαμηλότερα από την αρχή του μονοπατιού. Με κανονικό ρυθμό χρειαζόμαστε για την ανηφορική επιστροφή μας **30' ακριβώς**.

Ανηφορίζουμε ήδη με το αυτοκίνητο προς τα Ν, διασχίζοντας πευκοδάσος. **3.5 χλμ.** μετά φτάνουμε στο **Φράγμα της Χάλαρης**, μια υπέροχη τεχνητή λίμνη σε υψόμετρο **710** μέτρων. Από εδώ ξεκινάει στην ουσία η κοπιαστική διάσχιση του περίφημου φαραγγιού, που κα-

Πλατάνια και εντυπωσιακοί βραχώδεις σχηματισμοί δημιουργούν ένα ωραιότατο υδάτινο τοπίο στα Φράγμα της Χάλαρης.

ταλήγει στην παραλία του Νά. Τη λίμνη τροφοδοτούν δυο μικρορρέματα που αντλούν τα νερά τους από τον πλούσιο υδροφόρο ορίζοντα του οροπεδίου **Πέξι**. Μια χαλαρή περιήγηση στις όχθες της λίμνης μας αποκαλύπτει τόπια απρόσμενης ωραιότητας, με αιωνόβια πλατάνια, αγριοκουμαριές και πεύκα, σκλήθρα με τους κορμούς τους μέσα στο νερό. Σε κάποια σημεία οι όχθες στενεύουν, περιβάλλονται από βράχους συμπαγείς και κατακόρυφους. Έχουμε μπροστά μας ένα φιορδ σε μικρογραφία και οπωσδήποτε μια εικόνα, που καθόλου δεν θυ-

μίζει Αιγαιοπελαγίτικο νησί.

Οι εκπλήξεις συνεχίζονται λίγο αργότερα στο υψίπεδο της **Εριφής**. Οδηγούμαστε εκεί μ' έναν στενό, ασφάλινο ποδηλατόδρομο που δίνει τη θέση του σε χωματόδρομο. Ευρύτατο το οροπέδιο με μέσο υψόμετρο **850** μέτρων και θέα εκπληκτική σε θάλασσα και αντικρινά νησιά. Πού και πού συναντάμε κασίγια και συστάδες μεγάλων πουρναριών.

Εισχωρεί ο χωματόδρομος σ' ένα τμήμα περιφραγμένο. Είναι η περίφημη περίφραξη της ξερολιθιάς, μήκους αρκετών χιλιομέτρων, που

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑΣ – ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ ΡΑΞΟΥΝΙΑ

Υψ. εκκίνησης: 580μ.

Υψ. τερματισμού: 440μ.

Υψομ. Διαφορά: -140 μ.

Χρόνος: ± 30 '

Κλίσεις: Ομαλές

Πορεία: Εύκολη

Σηματοδότηση: Επαρκέστατη

Αξιοθέατα: Πυκνό δάσος, κοάνη φαραγγιού, εντυπωσιακός καταρράκτης «**Ραξούνια**».

στις αρχές του περασμένου αιώνα είχε κατασκευαστεί από τους ντόπιους για να προστατέψει τις καλλιέργειες του οροπεδίου από τα γίδια.

Περιπλανιόμαστε για ώρες στο οροπέδιο. Τα **Αμμούδια** είναι πολύ παράξενος τόπος, με έδαφος αμμουδερό, κατάσπαρτο με βράχους ποικίλων σχηματισμών. Εδώ βρίσκεται και το λιλιπούτειο ορειβατικό καταφύγιο του **Αγ. Παντελεήμονα**, καθώς και το μονοπάτι της οροσειράς που διασχίζει την Ικαρία και, σύμφωνα με την πινακίδα, καταλήγει μετά από 7 ώρες στον Άγιο Κήρυκο.

Βαδίζουμε για μερικές εκατοντάδες μέτρα και φτάνουμε σε βραχώδη αυχένα με θέα εκπληκτική αλλά και αέρα δυνατό. Θυμόμαστε την αναφορά του Καλοκαιρινού στο πίσω μέρος του χάρτη: «...Η περιπλάνηση στα Αμμούδια και στα γειτονικά οροπέδια «Ζηζόκαμπος» (ανατολικά) και «Εριφή» (δυτικά) είναι μια ανεπανάληπτη εμπειρία. Κάτι ανάμεσα σε σεληνιακό τοπίο και αφρικανική σαβάννα, το σκηναίο εδώ είναι ένα εξαιρετικό δείγμα της ποικιλίας των γεωλογικών σχηματισμών που υπάρχουν στο Αιγαίο. Όμως, προσοχή! Αν δείτε σύννεφα να σκεπάζουν το βουνό, αποφύγετε να εμπλακείτε σ' αυτές τις διαδρομές, γιατί θα συναντήσετε σφοδρούς ανέμους και ομίχλη. Επίσης, στις νότιες παρυφές των οροπεδίων χάσκουν επικίνδυνοι γκρεμοί!».

Κατηφορίζουμε προς τα Β μ' έναν καλοστρωμένο χωματόδρομο, που δεν αργεί να μεταβληθεί σε κακής βατότητας δασικό δρόμο, κατάλληλο μόνον για 4x4. Μετά από αρκετά δύσκολα χιλιόμετρα καταλήγουμε πάνω από την πασίγνωστη Μονή της **Ευαγγελίστριας Μουντέ**. Ωραίος τόπος, με δυο πανέμορφες τεχνητές λιμνούλες μέσα στο δάσος. Πολύ περιποιημένος ο χώρος της μονής. Στο υπέρθυρο της ασβεστοχορισμένης τριγλιτής βασιλικής αναγράφεται, ότι «*ανηγέρθη το πρώτον εν έτει 1460 και ανεκαινόθη το έτος 1893*».

Επιστρέφουμε στον Αρμενιστή με το τελευταίο φως της μέρας. Στην κατεύθυνση της δύσης ο ήλιος βουτάει μέσα στο πέλαγος, χωρίς την παρεμβολή κάποιας στεριάς. Τη νύχτα η μπαλκονόπορτα μένει ανοιχτή στις δροσερές πνοές του μαΐστρου και στον ήχο των κυμάτων στους βράχους της ακτής...

Ένας από τους διασημότερους «λούρους» στον δρόμο προς τη Μέλισσα, πραγματικό γεωλογικό παράδοξο, τόσο για το σχήμα, όσο και για τον τρόπο στήριξης του βράχου.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 02

ΑΓ. ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΥΦΗ «ΜΕΛΙΣΣΑ»

Πρωινός καφές με τον Άγγελο στην πλακόστρωτη σκιερή πλατειούλα του Χριστού, κομβικού σημείου, για κάθε περιήγηση στην επικράτεια των Ραχών.

Ξεκινάμε τη γνωστή μας διαδρομή προς το φράγμα της Χάλαρης. Μετά τη λίμνη συνεχίζουμε τον χωματόδρομο και, **10 χλμ.** μετά την πλατεία του χωριού, στρίβουμε αριστερά για **Αγ. Ισίδωρο** (δεξιά ο δρόμος κατευθύνεται προς Λαγκάδα και Καρκινάγρι). Στα **11.5 χλμ.** ακριβώς φτάνουμε μπροστά στο εκκλησάκι που είναι χτισμένο μέσα σε δάσος πουρναραίων. Ασβεστωμένος και πλακοσκέπατος ο ναΐσκος, έχει ανεγερθεί το 1919. Η θέση του είναι ένα υπέροχο μπαλκόνι, με θέα στο Αιγαίο και στις κατάφυτες πλαγιές. Δυο τεράστια καζάνια στο πίσω μέρος της εκκλησούλας θυμίζουν τη γιορτή του Αγίου Ισίδωρου στις **14 του**

Μάη, καθώς και το γλέντι που ακολούθησε.

Μια πηγή μας ξεδιψάει με δροσερό βουνίσιο νερό. Δυο πινακίδες δείχνουν τις κατηγορικές διαδρομές προς **Καρκινάγρι** και **Τραπέλου**, ενώ μια τρίτη πολύ φθαρμένη, δείχνει την ανηφορική πορεία ΒΑ προς την κορυφή **Μέλισσα**. Αποφασίζουμε ν' ακολουθήσουμε αυτή τη διαδρομή. Ξεκινάμε από υψόμετρο **770 μέτρων** με ήπιο ανήφορο και κατατοπιστική σήμανση μέσα σε δάσος πουρναραίων. Με κανονικό ρυθμό φτάνουμε σε **12 λεπτά** σε οροπέδιο, στους πρόποδες των κορυφών **Προβατοκεφάλια** και **Μέλισσα**, σε υψόμετρο **840 μέτρων**.

Ακολουθούμε στενό χωματόδρομο, που σε λίγα λεπτά τερματίζει σε μια στάση. Κόκκινη σήμανση και πορεία Α. Σε λίγο τα σημάδια ξεθωριάζουν και γίνονται ασαφή. Το τοπίο είναι σπαρμένο με αναρίθμητους βράχους, που μας εντυπωσιάζουν με τα παράξενα σχήμα-

τα αλλά και τον σπάνιο τρόπο, που κάποιοι απ' αυτούς ισοροπούν στο έδαφος μετά τις γεωλογικές διεργασίες του παρελθόντος.

Με μικρές παλινδρομήσεις εξαιτίας της ασαφούς σήμανσης φτάνουμε σε **38** λεπτά ακριβώς (**50** συνολικά από Αγ. Ισίδωρο) στην κορυφή Μελίσσα, σε υψόμετρο **1011** μέτρων. Έχουμε ωραία θέα σ' ένα μεγάλο τμήμα της Ικαρίας, ο μακρινός όμως ορίζοντας του πελάγους είναι κρυμμένος στην καταχνιά. Πού και πού μας βρίσκουν αραιές σταγόνες βροχής.

Επιστρέφουμε στον Αγ. Ισίδωρο, ανεφοδιαζόμαστε με δροσερό νερό και ξεκινάμε για **Λαγκάδα** και **Καρκινάγρι** στρίβοντας, στα 1.3 χλμ. από το εκκλησάκι, αριστερά. Πάνω στα γυμνά υψίπεδα αρχίζει μια καταπληκτική χωμάτινη διαδρομή, που σκαρφαλώνει σε ανχνές με υψόμετρα 850 μέτρων. Συναντάμε μάντρες με τις χαρακτηριστικές μεγάλες, λείες και όρθιες πλάκες, περιτέχνα ενσωματωμένες στην καλοφτιαγμένη ξερολιθιά. Είναι μια εξαιρετική τεχνική, που οπωσδήποτε βελτιώνει την στατικότητα της μάντρας. Η θέα είναι απερίοριστη παντού.

ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΡΥΦΗ ΛΑΓΚΑΔΑ

Στα 4.7 χλμ. εγκαταλείπουμε το κεντρικό δίκτυο και στρίβουμε δεξιά για **Λαγκάδα**. Μια πινακίδα σε κορμό διαφημίζει την ταβέρνα «ΟΑΣΙΣ».

- *Θα ήταν απίστευτο θαύμα, αν βρίσκαμε στην ακατοίκητη Λαγκάδα ταβέρνα ανοιχτή, λέω στην Άννα. Και μάλιστα τούτη την προχωρημένη μεσημεριάτικη ώρα, που κάθε νηϊς οργανι-*

σμός έχει δικαίωμα να πεινάει.

Στη διαδρομή μας για **Λαγκάδα** ανοίγουμε μια «ποριά» (συρμάτινη πόρτα που απαγορεύει την είσοδο στα ζώα) και σε 700 μέτρα φτάνουμε στην πλατεία της εκκλησίας της Παναγίας. Ρεματιά με νερό, σκιερά πλατάνια, και στο κέντρο της πλατείας μεγάλη πίστα χορού. Μια μαρμάρινη στήλη μπροστά στην εκκλησούλα αναφέρει ένα απόσπασμα από την «**Ιστορία της Νήσου Ικαρίας**» του **Ιωάννου Μελά**: «**Λαγκάδα, η κιβωτός της Ικαριακής επιβίωσης**».

Σύμφωνα λοιπόν με τον Μελά η περιοχή της **Λαγκάδας**, απομονωμένη ανάμεσα σε ορεινές διακλαδώσεις «*απετέλεσεν ανέκαθεν ένα εντελώς χωριστόν κόσμον, όχι μόνον της νήσου και του όλου αιγιατικού χώρου αλλά και μιας από τας μοναδικάς περιπτώσεις του όλου Ελληνισμού... Διότι, μέχρι και προ πενήντα ακόμη ετών, όχι μόνον συνεχίζοντο αναλλοίωτα τα ήθη των παναρχαίων οικιστών αλλά ωμιλείτο σχεδόν ανόθετος η αρχαία ιωνική λαλιά, με τας ολιγοτέρας παραφθοράς που υπέστη η εθνική μας γλώσσα, οπουδήποτε αλλού της ελληνικής γης...*».

ΥΛΙΚΑ ΔΟΜΗΣΗΣ

Τα υλικά που χρησιμοποιούνταν για το κτίσιμο των σπιτιών μέχρι το τέλος του 19ου αι., προέρχονταν από το ίδιο το νησί. Πέτρες, κωματολάσπη, καλάμια, αγριόχορτα, σχιστόλιθος και ξύλα αποτελούσαν τις πρώτες ύλες. Η κατάλληλη για κτίσιμο πέτρα στην **Ικαρία** αφθονεί λόγω της ορυκτολογικής σύνθεσης του νησιού. Έτσι ο γνευσιογρανίτης του δυτικού τμήματος, λόγω της δομής του, δίνει σχετικά εύκολα πέτρες επίπεδων όψεων χωρίς ιδιαίτερη κατεργασία.

(από το βιβλίο: «**Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ**», του Γιώργου Κόκκινου)

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΑΓ. ΙΣΙΔΩΡΟΣ – ΚΟΡΥΦΗ ΜΕΛΙΣΣΑ

Υψ. εκκίνησης: 770μ.

Υψ. τερματισμού: 1011μ.

Υψομ. Διαφορά: 241 μ.

Χρόνος: ± 50' - 60'

Κλίσεις: Μικτές

Πορεία: Εύκολη - σχετικά εύκολη

Σηματοδότηση: Επαρκής και από κάποιο σημείο ελλιπής.

Αξιοθέατα: Ναός Αγ. Ισίδωρου, θέα από κορυφή.

Παλιά, πέτρινα σπίτια που παραμένουν στην Λαγκάδα.

Το πετρόκτιστο εκκλησάκι του Αη-Γιάννη στη Λαγκάδα, είναι τέλεια εναρμονισμένο στο φυσικό περιβάλλον του τόπου.

Και καταλήγει ο Μελάς: «Σήμερα ευρίσκονται πλέον εκεί ελάχιστοι αφωσιωμένοι οικιστές και η ουσιαστικώς εγκαταλελειμμένη κοιλιά έχει μεταβληθή εις καλλιεργητικόν χώρον και θέρετρον των κατοίκων του Καρχιναγρίου, απογόνων των αρχαίων κατοίκων της. Την ημέραν μόνον της 15^{ης} Αυγούστου, που εορτάζει το ναϊδριον της Κοιμήσεως, το κοίλωμα της Λαγκάδας μεταβάλλεται εις εφήμερον κυψέλην ζωής, δια να επανεύρη και πάλιν, την εσπέραν της ίδιας ημέρας, την γνώριμον και καταθλιπτικήν όψιν της ερημώσεως».

Μιας ερήμωσης, βέβαια, που βιώνουμε κι εμείς, αφού στην πλατεία είμαστε ολομόναχοι. Κι ούτε έχουμε την δυνατότητα να διακρίνουμε τα σπίτια του χωριού, αφού, όποια και όσα υπάρχουν, είναι εξαφανισμένα πίσω από βλάστηση πυκνή. Μόνον στην άκρη της πλατείας είναι εμφανής η παρουσία της «**Θασης**», της ταβέρνας της Λαγκάδας. Μιας ταβέρνας κατάκλειστης, χωρίς ίχνος ζωής.

Νά όμως, που ένα αγροτικό αυτοκίνητο σταματάει στην πλατεία. Βγαίνει από μέσα ένας Ικαριώτης γενειοφόρος. Δεν είναι άλλος από

τον **Μανώλη Πλάκα**, τον ιδιοκτήτη της ταβέρνας. Που, δυστυχώς, δεν ήρθε για ν' ανοίξει το μαγαζί αλλά για να ρίξει μια ματιά στις καλλιέργειες του περιβολού του.

-*Νωρίς βρεθήκατε στον τόπο. Αρχές Ιούλη έπρεπε ναρθείτε, τότε που ανοίγει το μαγαζί. Όση ζέστη και νάχει στις παραλίες, εδώ πάνω, στη σκιά των πλατανιών, είναι άσση. Και το Ικαριώτικο κατοικάκι δεν θα το ξεχάσετε ποτέ.*

Δεν μοιάζει να έχει άδικο ο Μανώλης. Χτισμένη σε υψόμετρο **700** μέτρων η Λαγκάδα είναι ένας δροσερός ορεινός οικισμός, αθέατος μέσα σε πυκνά δάση κάθε είδους δέντρων. Ψηλότερα, στα 957 μέτρα, ορθώνεται η απότομη κορυφή **Κραάμπη**.

-*Και τώρα πού θα πάτε; ρωτάει ο Μανώλης.*

-*Λέμε να πάρομε το μονοπάτι ως τους Βρακάδες.*

-*Είναι ωραίο και σηματοδοτημένο, δεν θα χάσετε. Πριν βγείτε απ' το χωριό θα συναντήσετε παλιά σπίτια και το πέτρινο εκκλησάκι του Αη - Γιάννη.*

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 03

ΣΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΓΙΑ ΒΡΑΚΑΔΕΣ

Πίσω από την εκκλησία της Παναγίας ακολουθούμε τα σημάδια με κατεύθυνση Β – ΒΑ. Σε δυο λεπτά φτάνουμε σε κοίτη ουακιού με κρυστάλλινο νερό. Κισσοί, πλατάνια και κλιματσίδες, καστανιές και κουμαριές, άριες, πουρνάρια, ανθισμένα σπάρτα και λαδανιές. Δεν είμαστε σε βοτανικό κήπο αλλά στην Ικαρία. Ξαφνικά ξεσπάει μπόρα δυνατή. Από ώρα είχε μαυρίσει ο ουρανός. Βρίσκουμε καταφύγιο κάτω απ' τα πυκνά φυλλώματα μια άριας αιωνόβιας. Ας ξεπουσιάσουμε και λίγο, απ' το πρωί τρέχουμε συνεχώς. Σε λίγα λεπτά η μπόρα σταματάει. Απομένουν οι δροσοσταλίδες στα φύλλα κι η ευωδιά της μουσκεμένης γης. Ονειρομένος τόπος η Λαγκάδα. Αν κατοικείτο, θα ήταν ένα από τα ωραιότερα χωριά.

Μπαίνουμε σε μονοπάτι σκιερό που σε τρία λεπτά μας βγάζει σ' ένα κατάφυτο ξέφωτο. Πρωταγωνιστής εδώ είναι το εκκλησάκι του **Αη – Γιάννη**, με την περίτεχνη τοιχοποιία του από σκούρα πέτρα. Μερικά μέτρα πιο πάνω προβάλλει η πέτρινη σιλουέττα ενός σπιτιού. Πανέμορφο φουρνάκι, μεγάλη κόγχη τζακιού με στρόγγυλη καμινάδα. Ειν' ένα λιτό, ομορφοχτισμένο σπιτικό, ολότελα αθέατο πίσω απ' τα πυκνά δέντρα και τους βράχους. Λίγο πιο πάνω ανοίγουμε μια «ποριά» (συρμάτινη πόρτα) και συνεχίζουμε σε ανηφοράκι. Το μονοπάτι έχει στο πλάι του βαριά ξερολιθιά. Είναι η περίφημη μακρότατη περίφραξη, που έχτισαν με μεγάλο κόπο οι παλιοί Λαγκαδιώτες για να προφυλάξουν την επικράτεια του χωριού τους απ' τις επιδρομές των κατσικιών.

Διασχίζουμε δάσος πουρναριών, κάτω από μια φυσική αψίδα, σκιερή και δροσερή. Είναι αληθινή ευτυχία να βαδίζουμε αυτό το υπέροχο μονοπάτι. Φτάνουμε σε αυχένα σε υψόμε-

Η διαδρομή από την Λαγκάδα ως τους Βρακάδες δεν διαρκεί περισσότερο από μία ώρα και μπορεί να είναι εύκολη και απολαυστική για όλη την οικογένεια. Η διαδοχή των εικόνων είναι συναρπαστική, αφού το εξαιρετικό μονοπάτι διασχίζει τοπία πολυποίκιλα, υψηλής αισθητικής.

τρο 760 μέτρων κι αρχίζουμε να κατηφορίζουμε ελαφρά.

Αντικρύζουμε χαμηλότερα, ένα κτήμα επικλινές με ασβεστομένη εκκλησούλα, αγροτικό σπίτι και διαδοχικές πεζούλες με αμπελάκια. Αναρίθμητα ανθισμένα σπάρτα χρωματίζουν κίτρινη όλη την πλαγιά.

Κατηφορίζουμε ελαφρά για **Βρακάδες**. Μεγάλος οικισμός, χτισμένος αμφιθεατρικά σε υψόμετρο 600 περίπου μέτρων, με εποπτική θέα στο πέλαγος. Εκτός από μερικά παλιά πετρόχιστα ή αρχιτεκτονική του χωριού είναι αδιάφορη. Λιγόλεπτη περιήγηση και ξεκινάμε πάλι τον δρόμο της επιστροφής. Που με χαλαρό ρυθμό **δεν ξεπερνάει τη μία ώρα**.

ΚΑΡΚΙΝΑΓΡΙ. ΠΡΩΤΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ

Στους δρόμους απ' το πρωί, με πεζοπορία, μπόλικη σκόνη και ελάχιστη τροφή, θα' πρεπε θεωρητικά να επιζητούμε επιστροφή και χαλάρωση στη βάση μας. Αντί γι' αυτό, συνεχίζουμε την κατηφόρα για Καρκινάγρι. Αυτός ο τόπος, ο πιο απόμακρος και μοναχικός στην Ικαρία, μας τραβάει με τη δύναμη μαγνήτη. Άλλωστε, μετά τα ολόημερα καταπράσινα τοπία, αποζητούμε τον γαλανό πελαγίσιο ορίζοντα και λίγη αύρα θαλασσινή.

Κατηφορίζει ο καλός χωματόδρομος μέσα σε απέραντο δάσος πουρναριών. Η θέα στη θάλασσα είναι συνεχής. 9 περίπου χιλιόμετρα μετά την Λαγκάδα, προβάλλει χαμηλά το Καρκινάγρι και, ω του θαύματος, αρχίζει η ασφάλτος. Περνάμε τον μικρό οικισμό του **Κάλαμου** και μπαίνουμε πια στο παραθαλά-

σιο ασφάλτινο δίκτυο, που σε 5 περίπου χιλιόμετρα μας φέρνει στο Καρκινάγρι. Αν κάποιος προσδοκά να συναντήσει εδώ την παραδοσιακή Ικαριώτικη αρχιτεκτονική με την πλάκα και την πέτρα, μάλλον θα απογοητευθεί. Στο σύνολό του σχεδόν το Καρκινάγρι είναι νέος οικισμός, που κατοικήθηκε τις τελευταίες πεντέξι δεκαετίες από κατοίκους της Λαγκάδας, μικρών ορεινών συνοικισμών και παραθαλάσσιων χωριών της δυτικής ακτογραμμής. Ωστόσο, αυτή την οικιστική γραφικότητα που του λείπει, την αναπληρώνει ο τόπος με την ωραία του αμφιθεατρική τοπογραφία πάνω από τη θάλασσα αλλά και με τους απόκρημνους ορεινούς όγκους, που ορθώνονται σαν απροσπέλαστο φυσικό τείχος από τα Β και Α.

Δρομάκια με λουλουδιασμένες αυλές μας οδηγούν πολύ γρήγορα στην μικρή πλατεία, μερικές δεκάδες μέτρα απ' την ακτή. Εδώ συναντάμε τους πρώτους ανθρώπους του χωριού, που ανταποδίδουν πρόσχαρα τον χαρετισμό μας. Δυο ταβέρνες, ο «**Καράκας**» και ο «**Πέρκας**», βρίσκονται η μια δίπλα στην άλλη. Καθόμαστε στα υπαίθρια τραπέζια του Καράκα, μερικά μέτρα πάνω από το κύμα. Ώρα δειλινού, ησυχασμένη η θάλασσα, μόλις που αφρίζει στους βράχους της ακτής. Αφήνουμε τα μάτια μας να πλανηθούν στο πέλαγος. Πανέμορφα είναι τα Ικαριώτικα βουνά αλλά κι η θάλασσα έχει τη δική της γοητεία.

Φρέσκες γόπες, φάβα εξαιρετική και φασόλια φούρνου, βραστός μάρμαθος και κουκιά, πιάτο πρωτόγνωρο, ασυνήθιστο. Λευκό κρασάκι ντόπιο. Όλα είναι ωραία. Ιδιαίτερα μετά την ολο-

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΛΑΓΚΑΔΑ-ΒΡΑΚΑΔΕΣ

Υψ. εκκίνησης: 700μ.

Υψ. τερματισμού: 600μ.

Υψομ. Διαφορά: -100 μ.

(ενδιάμεσα ανεβοκατεβάσματα)

Χρόνος: ± 1 ώρα

Κλίσεις: Μικτές

Πορεία: Εύκολη

Σηματοδότηση:

Επαρκέστατη

Αξιοθέατα: Θαυμάσιο μονοπάτι, ορεινά τοπία, θέα στο πέλαγος.

ήμερη σχεδόν αποχή από τροφή.

Νυχτώνει. Ένας ξαφνικός σορόςος ψυχραίνει την ατμόσφαιρα, ρυτιδώνει τα νερά. Θα' ταν ιδανική κατάληξη να περάσουμε τη νύχτα σ' ένα από τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, εδώ στο Καρκινάρι. Το επόμενο πρωί όμως πρέπει να βρισκόμαστε στο ορμητήριό μας. Το πλάνο είναι πολύ απαιτητικό, μας περιμένει το θρυλικό Φαράγγι της Χάλαρης.

Με βαριά καρδιά ξαναμπαίνουμε στο σκονισμένο αυτοκίνητο. Έχω την φαινή ιδέα, αντί για την επιστροφή από τα ορεινά, ν' ακολουθήσουμε την παραθαλάσσια διαδρομή, παράλληλα με την δυτική ακτογραμμή.

-Μέχρι τον οικισμό του Νά είναι μόλις 23 χλμ. λέω στην Άννα. Ένα 5λεπτο μετά θα είμαστε στο ξενο-

δοχείο.

Μετά τα 5 πρώτα ασφάλινα χιλιόμετρα η περιόδος χάριτος τελειώνει, αρχίζει ο χωματόδρομος. Έχω κατά καιρούς οδηγήσει σε δρόμους πολύ πιο κακοτράχαλους, τούτος εδώ όμως, κατάσπαρτος όπως είναι με νεροφαγώματα και λακούβες, αποδεικνύεται εξαιρετικά ενοχλητικός και αντιπαθής. Μια κατάπτωση, που χειροτερεύει με το σκοτάδι.

Πάνω από μια ώρα κρατάει το ταρακούνημα. Περνάμε από οικισμούς μικρούς, με ελάχιστα δείγματα ζωής. Κάποτε πληθαίνουν τα φώτα, συναντάμε και αυτοκίνητα, κάποια μαγαζιά ανοιχτά. Είναι μερικές από τις ταβέρνες και τα καταλύματα του Νά, που ήδη προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους επισκέπτες του νησιού.

Καρκινάρι.

Ο πιο ιδιαίτερος και μοναχικός προορισμός της Ικαρίας. Με την ολοκλήρωση της διάνοιξης του δρόμου, θα γίνει προσιτός και στο Α τμήμα του νησιού.

Με τον θαυμάσιο χάρτη του «Γύρου των Ραχών» και με την, κατά κανόνα, πυκνή σήμανση στο έδαφος, η πεζοπορία στα μονοπάτια είναι ευχάριστη και ασφαλής.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 04

ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΗΣ ΧΑΛΑΡΗΣ

ΜΙΑ ΥΠΕΡΟΧΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Στην καθιερωμένη πια και τόσο επιθυμητή πρωινή συνάντηση με τον Καλοκαιρινό, κάνουμε μια μικρή ανασκόπηση για τα πεπραγμένα και προγραμματίζουμε τα μελλούμενα.

-Βλέπω πως το έχετε πάρει πολύ ζεστά, μας επαινεί ο φίλος μας. Σήμερα, πάντως, σας συνιστώ να κάνετε το Φαράγγι της Χάλαρης με τρόπο Ικαριώτικο, δηλαδή «χαλαρά».

Στον χάρτη του ο Καλοκαιρινός χαρακτηρίζει την διαδρομή των **12 χλμ.** στο φαράγγι «μεγάλη και δύσκολη με απαιτήσεις και ανταμοιβές». Και συνεχίζει: «*Η Χάλαρη είναι ίσως η μεγαλύτερη σε μήκος και έκταση χαράδρα ποταμού συνεχούς ροής των νησιών του Αιγαίου (εξαιρουμένων της Εύβοιας και Κρήτης). Ωστόσο, είναι ένα «νησιώτικο φαράγγι», που δεν ξεπερνά τα ανθρώπινα μέτρα και δεν τρομάζει. Αυτό όμως δεν ισχύει όταν βρέχει τους χειμωνιάτικους μήνες. Τότε η Χάλαρη φουσκώνει και δικαιώνει απόλυτα το όνομά της, που, ίσως όχι τυχαία, είναι γένους θηλυκού και σημαίνει «χειμαρρος ξεθεμελιωτής».* Πηγάζει από δυο ευρύχωρες αμιώδεις λεκάνες ψηλά στα βουνά, την **Εριφή** και το **Πέξι** και έχει τόσο νερό, ώστε ακόμη και μετά την κατασκευή του φράγματος, ο ποταμός δεν στερεύει εντελώς το καλοκαίρι».

Αφήνουμε το αυτοκίνητό μας στην έξοδο του φαραγγιού, πάνω από την παραλία του Νά. Ο Άγγελος μας μεταφέρει στο γνωστό μας φράγμα της Χάλαρης. Η σηματοδότηση αρχίζει κάτω από το δρόμο, σε υψόμετρο **710** μέτρων. Στις **10** το πρωί λοιπόν, με Β κατεύθυνση, ξεκινάμε το μονοπάτι. Γρήγορα συναντάμε τιμεντένιο αγωγό, που κατασκευάστηκε για να μεταφέρει από το φράγμα νερό στους οικισμούς. Βαδίζουμε για λίγο στο τιμεντάκι και μπαίνουμε σε πευκοδάσος. Η σήμανση είναι πυκνή, σε κάποια όμως σημεία χρειάζεται προσοχή. Ένα 20λεπτο μετά περνάμε δίπλα από αγροτική εγκατάσταση, που περιλαμβάνει μάντρα με ωραία ξερολιθιά κι ένα περίτεχνο, πέτρινο αγροτόσπιτο. Πιο κάτω συναντάμε τον καινούργιο ασφαλτόδρομο προς **Κουνιάδους** και **Βρακάδες**. Σε 40 περίπου μέτρα ξαναβρίσκουμε το μονοπάτι και κατηφορίζουμε προς το φαράγγι.

Αποκαλύπτεται μια θεαματική χοάνη του φαραγγιού με μικρούς καταρράκτες και βραχώδη συγκροτήματα. Μια πινακιδούλα δεξιά δείχνει την κατεύθυνση προς τον γνωστό μας Προφήτη Ηλία. Έχουμε ήδη συμπληρώσει μια ώρα πορείας χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες. 20 λεπτά μετά βρισκόμαστε μπροστά στην γνώριμη – από την πρώτη μέρα – τριπλή πινακίδα, πριν από την διακλάδωση προς τον καταρράκτη Ραξούνια. Σήμερα βέβαια δεν στρίβουμε προς τον καταρράκτη αλλά συνεχίζουμε για

**Δασικός δρόμος μέσα σε πευκοδάσος στα αρχικά στάδια της διάσχισης του φαραγγιού. (επάνω)
Θαυμάσιο συγκρότημα αγροτικής κατοικίας σε πολύ καλό σημείο του φαραγγιού.**

«Διπόταμα».

Στις **11:35'** φτάνουμε σ' ένα τοπίο βραχώδεις, επιβλητικό. Κάτω χαμηλά αποκαλύπτεται η θέα ενός δεύτερου ποταμού, που κατηφορίζει βουερός απ' τα δυτικά.

Αρχίζει συνεχής κατάβαση σε ελικοειδές κακοτράχαλο μονοπάτι. Δεν είναι επικίνδυνο αλλά απαιτεί προσοχή και εξοικείωση σε συνθήκες βουνού. Στις **12** το μεσημέρι, **δυο ώρες** μετά την αναχώρησή μας, η φύση μάς ανταμείβει πλουσιοπάροχα. Βρισκόμαστε στην κοίτη του φαραγγιού, στην περίφημη τοποθεσία «**Διπόταμα**», σε υψόμετρο **270** μέτρων. Κα-

ταρράκτες μικροί και άλλοι που φτάνουν σε ύψος 10 μέτρων, λιμνούλες με κρυστάλλινα νερά, οι ωραιότερες φυσικές πισίνες που μπορεί να ονειρευτεί κανείς. Οι ντόπιοι τις ονομάζουν «*αγγελολιβάδες*» και «*λιβάδες*». Γύρω από την κοίτη βράχοι εκπληκτικοί, με μεγάλες φιλικές επιφάνειες λειασμένες από την προαιώνια δράση του νερού.

Πλατάνια, κουμαριές, πεύκα και πουρνάρια, θάμνοι, λουλούδια και πουλιά συμπληρώνουν αυτό τον νεραϊδότοπο. Λίγα μέτρα πιο κάτω συναντιούνται για πρώτη φορά τα δυο ποτάμια του φαραγγιού και με κοινή ροή συνεχίζουν

Σε κάποια σημεία το μονοπάτι γίνεται δύσβατο και πετρώδες ποτέ όμως δεν είναι επικίνδυνο.

Στην περιοχή των Διπόταμων το τοπίο είναι μαγευτικό από τους διαδοχικούς καταρράκτες και λιμνούλες. Δέντρα, θάμνοι και λουλούδια σε μεγάλη ποικιλία συμπληρώνουν το υγρό στοιχείο με τον ωραιότερο τρόπο.

την πορεία τους προς τον Νά.

«Σ' αυτό το σημείο να μείνετε όσο θέλετε», μας είχε πει ο Άγγελος το πρωί. «Θαυμάστε το τοπίο, τολμήστε μια βουτιά στο παγωμένο νερό, ανακτήστε δυνάμεις για τη συνέχεια της διαδρομής»

Μια λιμνούλα μπροστά μας εκπέμπει σαγήνη μοναδική. Έχει έκταση δεκάδων τετραγωνικών και βάθος τουλάχιστον δύο μέτρων. Στη μια της άκρη καταλήγει με πάταγο ένας μεγάλος καταρράκτης. Έτσι όπως ανανεώνονται διαρκώς, τα νερά της είναι κρυστάλλινα, παγωμένα. Η πρόκληση, ωστόσο, είναι ακατα-

νίκητη. Καλή προθέρμανση λοιπόν, σύντομη ψυχική προετοιμασία και βουτιά. Το παγωμένο νερό μου κόβει την ανάσα. Το σοκ είναι φοβερό, χρόνια είχα να νιώσω έτσι. Κι ούτε έχω ιδέα πόσο μπορεί ν' αντέξει η καρδιά. Σπεύδω λοιπόν να βγω στον ήλιο, στην λεία επιφάνεια των βράχων. Η αίσθηση είναι μαγική. Σαν να εξαφανίστηκαν ξαφνικά από πάνω μου όλες οι τοξίνες, σωματικές, πνευματικές και ψυχικές. Θα μπορούσαμε να μείνουμε σ' αυτό τον παράδεισο όλη την υπόλοιπη μέρα και τη νύχτα.

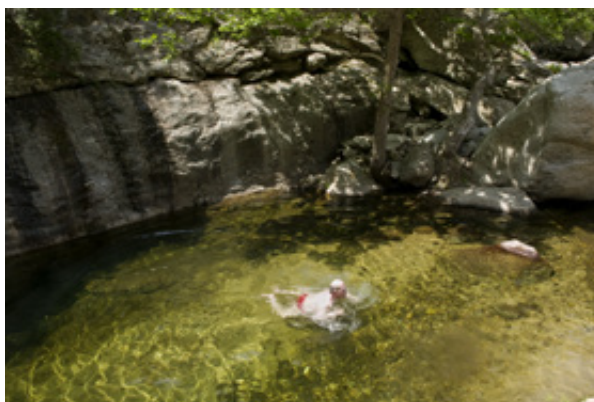
Στις **12:40** εγκαταλείπουμε τα Διπόταμα. Πηδάμε εύκολα την κοίτη και περνάμε στην αριστερή όχθη του ποταμού. Ακολουθώντας με προσοχή τα σημάδια, διασχίζουμε χωρίς δυσκολίες το ποτάμι, **άλλες τρεις φορές**. Δεν ξέρω όμως πώς θα ήταν μια άλλη εποχή με περισσότερο νερό. Μερικές εκατοντάδες μέτρα ψηλότερα, στα ΝΑ, μας γνέφει ένας διάσημος γνώριμος, ο μεγάλος καταρράκτης Ραξούνια.

Στις **13:00** φτάνουμε σ' ένα βραχώδες πέρασμα, που για να το κατεβούμε χρησιμοποιούμε δυο υποβοηθητικά σχοινιά λίγων μέτρων και μια διπλή σιδερένια σκάλα στερεωμένη στο βράχο. Δεν απαιτούνται ειδικές αναρριχητικές ικανότητες αλλά μια αποδεκτή φυσική κατάσταση και κάποια εξοικείωση σε δύσβατα μονοπάτια.

Για μερικά μέτρα ανηφορίζουμε στην επικλινή αλλά καθόλου ολισθηρή επιφάνεια ενός μεγάλου βράχου, με σηματοδότηση λίγο ξεθωριασμένη από τον ήλιο και ασαφή.

Πιο πάνω συναντάμε μονοπάτι χτιστό στο χείλος της πλαγιάς. Σ' ένα σημείο διχάζεται η διαδρομή. Στην ευθεία οδηγεί προς **Προεσπέρα** ενώ δεξιά κατηφορίζει στο φαράγγι.

Στις **13:30** βρισκόμαστε μπροστά στο επιβλητικό πέτρινο γεφύρι της **Λουπάστρας**. Η κατασκευή του είναι ισχυρότατη και στηρίζεται

Το θερμοκρασιακό σοκ είναι πολύ έντονο από την επαφή με το παγωμένο νερό της λίμνης στα Διπόταμα.

Κι ένα υποτυπώδες «ραπέλ» μετά τα Διπόταμα, που, εκτός από μια αρκετά καλή σωματική κατάσταση δεν απαιτεί ειδικές αναρριχητικές δυνατότητες.

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΦΑΡΑΓΓΙ ΧΑΛΑΡΗΣ

Υψ. εκκίνησης: 710μ.

Υψ. τερματισμού: 40μ.

Χρόνος: 5-6 ώρες

Κλίσεις: Ομαλές / Μέτριες / Απότομες

Πορεία: Εύκολη / Μετρίως Δύσκολη / Δύσκολη

Σηματοδότηση: Επαρκής αλλά απαιτείται προσοχή

Αξιοθέατα: Φράγμα Χάλαρης, αλλεπάλληλοι καταρράκτες και λιμνούλες στα Διπόταμα, Πέτρινο Γεφύρι Λουπάστρας – Παραλία και αρχαιολογικός χώρος Να. Συνολική εικόνα του φαραγγιού.

Το εξαιρετό γεφύρι της
Λουπάδας.

Η ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΟΝ ΝΑ

Το 1938 ήλθε στην Ικαρία ο διάσημος Έλληνας αρχαιολόγος Λέων Πολίτης για να αναλάβει την πρώτη αρχαιολογική ανασκαφή του Νά. Μέσα σε τέσσερις μόλις μέρες αποκαλύφθηκαν τα θεμέλια δυο μικρών ναών. Η μεγαλύτερη από τις δυο βάσεις βρέθηκε δίπλα στην κοίτη της εκβολής του ποταμού Χάλαρη, κάτω από μια ιδιαίτερα επικλινή βουνοπλαγιά. Εδώ έχουν απομείνει αραιές συστάδες κωνοφόρων, πενιχρά υπολείμματα των ξακουστών αρχαίων δρυμών της Ικαρίας, που καταστράφηκαν ολοσχερώς από τον υπερβάλλοντα ζήλο και την απληστία των ανθρακένων στις αρχές του 19ου αιώνα. Η αποψίλωση των δασών που έγινε εκείνα τα χρόνια προκάλεσε τη διάβρωση του εδάφους στις πλαγιές της χαράδρας με αποτέλεσμα ο όρμος να κλείσει από τις προσχώσεις και τα θεμέλια του ναού να καλυφθούν σιγά – σιγά με χώμα και χαλίικια. Έτσι δημιουργήθηκε η σημερινή βαλτολίμνη και η μικρή αμμουδιά ανάμεσα στην περιοχή του ναού και τη θάλασσα, ενώ αρχικά ο ναός, όταν κτίστηκε, βρισκόταν ακριβώς δίπλα στα κύματα του αιγαίου, στο εσωτερικό του μικρού όρμου, που ήταν όμως αρκετά ευρύχωρος για να αράζουν με ασφάλεια τα μικρά τους καράβια οι αρχαίοι ναυτικοί. («ΑΡΧΑΙΑ ΙΚΑΡΙΑ», Αντώνη Παπαλά).

Η παγκοσμίως διάσημη και με μεγάλη ιστορική αξία παραλία του Να.

Το υπέροχης αρχιτεκτονικής μοναστηράκι στο Μαυριάνου, λίγο πιο πάνω από την δυτική, βραχώδη ακτογραμμή.

Το πασίγνωστο πέτρινο σπιτάκι στο Μαυριάνου, χτισμένο κάτω από τον πελώριο προστατευτικό «λούρο».

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΑΓ. ΙΣΙΔΩΡΟΣ – ΚΑΡΚΙΝΑΓΡΙ

Υψ. εκκίνησης: 770μ.

Υψ. τερματισμού: 10μ.

Υψομ. Διαφορά: -760 μ.

Χρόνος: 1:30' - 1:45'

Κλίσεις: Μικτές

Πορεία: Εύκολη / Σχετικά εύκολη

Σηματοδότηση:

Επαρκέστατη

Αξιοθέατα: Υπέροχη

διαδρομή μέσα

από τοπία πολύ

θεαματικά, λιθόστρωτο

περίτεχνο μοναδικής

κατασκευαστικής

τελειότητας.

«ΛΟΥΡΟΙ»

Εκτός από τους κουφωμένους βράχους η Ικαρία, ιδιαίτερα στο δυτικό τμήμα της, διαθέτει πλήθος μεγάλων βράχων διαφόρων μορφών, τους «λούρους», που σχηματίζουν στέγαστρα και που, με μικρές σχετικά επεμβάσεις από τους έμπειρους στον τρόπο αυτό κατοίκησης Ικαριώτες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κατοικίες. Χαρακτηριστική είναι η διαμορφωμένη κάτω από ένα λούρο κατοικία στο Μαυριάνου.

σε δυο αντικριστούς βράχους, πάνω από την κοίτη του ποταμού. Στο σκιερό παραπέτο του γεφυριού χαλαρώνουμε για αρκετή ώρα στην υπέροχη δροσιά. Έχουμε ήδη διανύσει τη μισή διαδρομή, την «**Άνω Χάλαρη**», που ο Καλοκαιρινός χαρακτηρίζει «**μυστηριώδη**» και «**περιοχή ανέκαθεν για λίγους**».

Στις **13:50** εγκαταλείπουμε αυτό τον τελευταίο παράδεισο. Μας υποδέχεται ανηφορικό καλντερίμι, απόλυτα εκτεθειμένο στον καυτό ήλιο του μεσημεριού. Συρματόπορτα. Στο έδαφος σιδερένια πινακιδούλα, με κατεύθυνση αριστερά προς «**NAS**» (δεξιά το μονοπάτι ανηφορίζει προς **Ράχες**). Πευκοδάσος αλλά στη συνέχεια φαρδειά άχαρη διάνοιξη, ανηφορική, με ελάχιστη ομορφιά.

Στις **14:30**, μετά από τόσο ανήφορο και ήλιο, ανασαίνουμε βαθειά. Φτάνουμε σε πλάτωμα με σύνθετη πινακίδα, ξαναβρίσκουμε στενό, γνήσιο μονοπάτι σε πευκοδάσος με σκιά. Μισή ώρα αργότερα συναντάμε τα πρώτα ελιόδεντρα. Μια πηγούλα σταλάζει δροσερό νερό. Με υπομονή γεμίζουμε δυο κυπελάκια.

Με πινακίδες κατηφορίζουμε στην κοίτη του ποταμού. Λιμνούλες και πάλι, ιδανικές για κολύμπι, πλατάνια, σκλήθρα και πικροδάφνες. Ειδυλλιακό το τοπίο αλλά δεν έχει την μεγαλοπρέπεια των Διπόταμων.

Στις **16:00**, **6 ώρες** ακριβώς μετά την αναχώρησή μας, βρισκόμαστε μπροστά στην μεγάλη πινακίδα, που σηματοδοτεί την αρχή του φαραγγιού. Ένα ταβερνάκι στον Να, με θέα στη θάλασσα, είναι ανοιχτό. Δυο παγωμένες πορτοκαλάδες είναι ό,τι χρειαζόμαστε.

Ν Υ Χ Τ Α Σ Τ Ο
Κ Α Ρ Κ Ι Ν Α Γ Ρ Ι

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 05

ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΟΥ
ΑΓ. ΙΣΙΔΩΡΟΥ

Θα ήταν απόλυτα λογικό – και επιβεβλημένο – μετά την δωρη πορεία να επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο μας για ντους και χαλάρωση στη δροσιά του μπαλκονιού. Εμείς, ωστόσο, έχουμε το μυαλό μας στο Καρκινάγρι. Μετά την νυχτερινή διάσχιση, θέλουμε ν' «απολαύσουμε» τον φοβερό χωματόδρομο και με το φως της μέρας. Που μας αποκαλύπτει μικρούς γραφικούς οικισμούς, ένα πέτρινο σπιτάκι χτισμένο κυριολεκτικά κάτω από πελώριο βράχο και, 11 χλμ. μακριά από τον Να, το εκπληκτικής αρχιτεκτονικής και τοποθεσίας μοναστηράκι του **Μαυριάνου**. Σε μεγάλα τμήματα ο δρόμος περνάει πάνω από την απόλυτα αφιλόξενη δυτική ακτογραμμή. Οι εργασίες διάνοιξης του βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο. Δεν θα αργήσει η μέρα που το απόμακρο Καρκινάγρι θα γίνει πιο προσιτό για ντόπιους και επισκέπτες.

Το βράδυ στην ταβέρνα η γευστική έκπληξη προέρχεται από φέτες σμέρνας τηγανιτής. Αληθινά υπέροχος μεζές.

Πολύ προί πίνουμε τον καφέ μας στο μπαλκόνι του καταλύματός μας, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια «**ΚΑΒΟ ΠΑΠΠΑΣ**». Λίγο μετά τις 7 το επιδοτούμενο караβάκι της γραμμής πιάνει στον τσιμεντένιο μώλο, παίρνει μερικούς ανθρώπους – μαζί και τον παπά- και σαλπάρει για Αγ. Κήρυκο. Λίγο αργότερα συναντάμε στο καφενείο τον Αντι-

Ξεκινώντας από τον Αγ. Ισίδωρο το μονοπάτι για Καρκινάγρι, μένουμε έκπληκτοι από την περίτεχνη κατασκευή του λιθόστρωτου και τα θαυμάσια τοπία που διασχίζει. (επάνω) Ανατολικά από το Καρκινάγρι προς το Τραπάλου αποκαλύπτονται πολύ ιδιαίτερα τοπία, τόσο από το κατάφυτο και ορεινό εσωτερικό όσο και από την απόκρημνη ακτογραμμή.

ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

Μέχρι και το α' μισό του 20ου αι. η Ικαρία δεν διέθετε αμαξιτούς δρόμους εκτός από κάποια χιλιόμετρα που είχαν κατασκευαστεί κατά τη δεκαετία του 1930. Ένα πολύ εκτεταμένο δίκτυο πεζόδρομων κάλυπτε το νησί. Κάποιοι από αυτούς ονομάζονταν «βασιλικές στράτες» και η κατασκευή τους ήταν πολύ προσεγγμένη. Το πλάτος τους ήταν αρκετό για την άνετη μετακίνηση φορτωμένων ζώων και μάλιστα διασταυρούμενων. Σε μεγάλα τμήματά τους ήταν στρωμένοι με κατάλληλες πέτρες, τον «ντουσεμέ» και πολλές φορές διέθεταν πετρόχτιστο στηθαίο προστασίας. Επίσης ήταν εξοπλισμένοι, όπου υπήρχε νερό και σκιά δέντρων, με ειδικές κατασκευές, τις «αποθέστρες», όπου οι πεζοί μπορούσαν να ξεφορτώσουν (αποθέσουν) το φορτίο για να ξεκουραστούν. Οι θέσεις αυτές είχαν ιδιαίτερη σημασία για την κοινωνική ζωή του νησιού, γιατί αποτελούσαν τόπο συνάντησης διαφόρων ταξιδιωτών και σημείο ανταλλαγής και διάδοσης ειδήσεων.

δήμαρχο **Στέλιο Βατούγιο**, από το Καρκινάγρι. Έχει την καλοσύνη να μας μεταφέρει με το αυτοκίνητό του στον Αγ. Ισίδωρο, στην αρχή του μονοπατιού.

Από τα πρώτα κιόλας βήματα γίνεται αντιληπτή η κατασκευαστική αρτιότητα και υψηλή αισθητική της λιθόστρωτης στράτας που οδηγεί στο Καρκινάγρι. Τεράστιες πλάκες, μεγάλου βάρους και απόλυτα επίπεδες, είναι άριστα συναρμολογημένες μεταξύ τους και – τηρουμένων των αναλογιών – φέρνουν στο νου κυκλώπειες κατασκευές των αρχαίων μας προγόνων. Όλες οι αρετές των παλιών μαστόρων, η εμπειρία κι η υπομονή τους, απεικονίζονται σε κάθε λεπτομέρεια του λιθόστρωτου. Ενδεχομένως είναι η ωραιότερη λιθόστρωτη στράτα που έχουμε βαδίσει μέχρι τώρα.

Εξίσου εντυπωσιακά είναι και τα τοπία που συνεχώς αποκαλύπτονται, απέραντα δάση πουρναριών, επιβλητικά βραχώδη συγκροτήματα αλλά και θέα μακρινή στο πέλαγος και στις αντικρινές βουνοπλαγιές.

Μια περίπου ώρα μετά την αναχώρησή μας πρωτοφάνεται το χωριό. Μια πινακίδα δεξιά οδηγεί προς «**Μαγκουράτο**». Ανάμεσα στα πουρνάρια, εμφανίζονται τα πρώτα ελιόδεντρα. Τρία σκυλάκια μας καλωσορίζουν με χαρούμενα γαυγίσματα. Να κι ένα παλιό αγροτικό πετρόχτιστο. Φραγκοσυκιές, πικροδάφνες, πεζούλες και αμπελάκια. Πλατάνια. Ρυάκι με πεντακάθαρο νερό. Τόπος πολύ ειδυλλιακός.

Σε **1 ώρα και 30'** με χαλαρούς ρυθμούς, ο εξαίσιος περίπατος παίρνει τέλος. Μας υποδέχονται τα πρώτα σπίτια του χωριού και οι τοιμεντόδρομοι. Η μαγεία του λιθόστρωτου έχει χαθεί.

ΤΡΑΠΑΛΟΥ, ΑΠΟΚΡΥΦΗ ΓΟΗΤΕΙΑ

■ εικιναμε για «Τραπάλου»
■ τον μικρό παραθαλάσσιο οικισμό ανατολικά απ' το Καρκινάγρι. Μερικές εκατοντάδες μέτρα έξω απ' το χωριό προβάλλει το γραφικό εκκλησάκι της Παναγίτσας, πάνω από τη θάλασσα. Αποκαλύπτονται τοπία βραχώδη, τρομερά, με κοκκινωπούς βράχους, τόσο διαφορετικούς από τους γκριζούς των Ραχών.

4 χλμ. μετά το Καρκινάγρι εμφανίζεται ο μικρός οικισμός Τραπάλου, χτισμένος ελαφρά αμφιθεατρικά στον μοναδικό μέχρι τώρα κόλπο της βραχώδους ακτογραμμής. Ο δρόμος συνεχίζει για 4Χ4 ή για συμβατικά σκληροτρογάχλα αυτοκίνητα. Θέλουμε να διαπιστώσουμε ως πού έχει φτάσει η διάνοιξη του δρόμου μετά το Τραπάλου. Είναι αυτό το φιλόδοξο έργο, που όταν ολοκληρωθεί, θα ενοποιήσει το παραθαλάσσιο, περιμετρικό οδικό δίκτυο του νησιού. Στην προκειμένη περίπτωση θα ενωθεί το απομονωμένο – από τα ανατολικά – Καρκινάγρι με τον **Μαγανίτη** και στη συνέχεια τον **Αγ. Κήρυκο**.

Μετά το Τραπάλου αποκαλύπτονται μερικά σπίτια σε πανέμορφο κολλίσιχο με διάφανα νερά. Ήδη όμως ο δρόμος πλησιάζει στο τέλος του. **10 χλμ.** ακριβώς από την πλατεία του Καρκιναγρίου τερματίζει. Μια μπουλντόζα του Στρατού, σκαρφαλωμένη στην πλαγιά συνεχίζει μέτρο-μέτρο την διάνοιξη προς τα ανατολικά. Ένα άλλο μηχάνημα, μια «τσάπα», είναι ήδη εγκατεστημένο στην άλλη άκρη της πλαγιάς, από την πλευρά του Αγ. Κήρυκου.

Τραπέλου. Ένα τόπος μοναχικός και απόμακρος,
όπου δεν φτάνει ο μαζικός τουρισμός.

Το εξωκκλήσι της Παναγίτσας, μετά το Καρκινάγρι, είναι χτισμένο πάνω από τη θάλασσα σε απόκρημνη πλαγιά.

Μια απόσταση μόλις 300 μέτρων χωρίζει τα δύο μηχανήματα ως την τελική τους συνάντηση. Φωτογραφίζουμε την μπουλντόζα. Αργότερα στο μέλλον, όταν σ' αυτό τον τόπο θα υπήρχει ασφαλτόδρομος, θα είναι μια φωτογραφία ιστορική.

Απομεισήμερο επιστρέφουμε στο Τραπάλου. Μπροστά στη θάλασσα βρίσκεται το ταβερνάκι της κυρά **Καλλιόπης**, η «**Μουριά**». Ένα υποτυπώδες λιμανάκι, μερικά μέτρα πιο κάτω, προσφέρει ελάχιστη προστασία σε δυο ψαρόβαρκες. Η σκιά όμως απ' τις μουριές είναι για μας ιδιαίτερα προστατευτική.

- *Καλησπέρα, τι θα επιθυμούσατε;* μας ρωτάει μια κυρούλα ευγενικά. Είναι η κυρά-Καλλιόπη, που πολλοί μάζ την έχουνε παινέψει.

- *Πρώτα απ' όλα λίγο κρύο νερό, αν είναι δυνατόν.*

- *Μετά χαράς, λέει η κόρη της η Χριστίνα.*

Επιστρέφει με μια κανάτα πηγαίο νερό, που κατεβαίνει ψηλά από το βουνό. Στα περισσότερα νησιά κάτι τέτοιο θα ήταν αδιανόητο.

- *Μόνον γοπίτσες έχω σήμερα και μέλουνες,* λέει η κυρά-Καλλιόπη. *Είναι όμως φρέσκες.*

Και αποδεικνύονται νουσιμώτατες, όπως και οι εκπληκτικές πατάτες, η σαλάτα, το δροσερό φωκιανό κρασί. Ένα γεύμα εξαιρετο, σε πανέμορφο τόπο, με φιλόξενους ανθρώπους. Όπως ο **Γιώργος Φραδέλος**, άντρας της Καλλιόπης και ο **Θανάσης Φραδέλος**, ο πρώτος του ξάδερφος.

- *Σχεδόν όλοι στο χωριό είμαστε Φραδέλοι,* λέει ο Γιώργης. *Από τους προπάτορές μας, που ήταν οι πρώτοι οικιστές.*

Στα 65 του σήμερα ο Γιώργης είναι απόμαχος της θάλασσας. Το χειμώνα του 1986 ναυάγησε στον Βισκαϊκό. Έμεινε ώρες στα παγωμένα νερά, ώσπου να τον περισυλλέξουν. Δύο μόνον σώθηκαν απ' τους 50 του πληρώματος. Τρία καράβια είχαν βουλιάξει σ' εκείνη τη θαλασσοταραχή στην περιοχή...

Δροσερό αεράκι θαλασσινό. Αγκυροβολημένο αρόδο στον κόλπο, λικνίζεται ένα δικάταρτο ιστιοπλοϊκό. Οι επιβάτες του λιάζονται, ξαπλωμένοι στο κατάστρωμα. Πανέμορφο το μικρό Τραπάλου. Η τέλεια απομόνωση, η τέλεια ηρεμία. Πολύ θα' θελα να περάσω σ' αυτόν τον ωραίο τόπο τη βραδιά. Και, γιατί όχι, δυο πλή-

**Είναι θέμα χρόνου να ολοκληρωθεί η διάνοιξη των 300 μ. που υπολείπεται ακόμη, ως την ένωση με τον δρόμο του Μαγγανίτη.
Το ταβερνάκι «Μουριά» της κυρά-Καλλιόπης στο Τραπάλου.**

Το υποτυπώδες αλιευτικό καταφύγιο ελάχιστη προστασία παρέχει στα πλεύσιμα από τους νοτιάδες. Ένα δικάταρτο ιστιοπλοϊκό είναι αραγμένο αρόδο.

Δύο από τις πάμπολλες και τόσο χαρακτηριστικές κατοικίες που δημιουργήθηκαν μέσα στους “λούρους”, στην περιοχή των “Ελληνικών”.

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΠΡΟΣ «ΜΑΥΡΗ»

Υψ. εκκίνησης: 10μ.
Υψ. τερματισμού: 20-30μ.

Χρόνος: ± 30' - 40'

Κλίσεις: Ανεπαίσθητες

Πορεία: Πολύ εύκολη

Σηματοδότηση: Επαρκής

Αξιοθέατα: Οι περίφημες «ΚΑΜΑΡΕΣ», οι κατοικίες μέσα στους βράχους.

ΚΑΜΑΡΕΣ

Οι μεγάλοι γρανιτένιοι βράχοι, οι «λούροι», από κάποια ασυνήθιστη φυσική διαδικασία με την πάροδο των αιώνων αποσαθρώνονται και αποκτούν εσωτερικά κοιλώματα («καμάρες»). Έτσι, τους αιώνες της αποκρυβής και αφάνειας οι Ικαριώτες με μικρές επεμβάσεις στους βράχους αυτούς, δημιούργησαν κατοικίες που σήμερα εντυπωσιάζουν. Αξίζει να αναφερθεί εδώ η τοποθεσία των ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ (ΜΑΥΡΗ) στην περιοχή Καρκιναγρίου, όπου ολόκληρος οικισμός αποτελείται σχεδόν από τέτοιες καμάρες. Η χρήση τους μάλιστα διατηρήθηκε μέχρι τις μέρες μας ως αγροτικά καταλύματα.

ρεις εβδομάδες διακοπών. Με ψαρέματα, πεζοπορίες και κολύμπι. Και λιτή ζωή, με κόσμο λίγο και εκλεκτό. Εδώ, άλλωστε, δεν φτάνει ο μαζικός τουρισμός, τον τρελαίνει η ησυχία.

-Ελάτε όποτε θέλετε, λέει πρόσχαρα η Χριστίνα. Σε μερικές μέρες τα δυο ενοικιαζόμενα θα'ναι έτοιμα. Ως τότε, μπορούμε να σας φιλοξενήσουμε στο σπίτι μας.

- Κάποτε θαρθούμε, της απαντάει η Άννα. Προς το παρόν όμως πρέπει να ολοκληρώσουμε το πρόγραμμά μας στην Ικαρία.

Αποχαιρετάμε τους καλούς ανθρώπους. Στο δρόμο και πάλι για Καρκινάγρι. Εκεί μας περιμένει, όχι το δροσερό μας μπαλκόνι, αλλά το μονοπάτι για τη «Μαύρη». Είναι δε η Μαύρη μια ακτή προς τα δυτικά, με σπηλιές και βραχώδεις σχηματισμούς.

Ήπιο μονοπάτι, στενό, αμμουδερό ή πετρώδες, κινείται μερικές δεκάδες μέτρα πάνω από τη βραχώδη ακτογραμμή. Σχοίνα και αγκαθωτοί θάμνοι

είναι η βλάστησή του, φραγκοσυκιές, ελιόδεντρα και μικρά αμπελάκια. Οι υψομετρικές διαφορές είναι μικρές. Είν' ένας ξεκούρατος περίπατος, ιδανικός για την χώνευση.

Μικρό χοιροτροφείο και μετά από λίγο, σε 25 συνολικά λεπτά, αντικρύζουμε χαμηλότερα την Μαύρη. Περιπλανιόμαστε για λίγο στην βραχώδη ακτή με τους τόσο ενδιαφέροντες γεωλογικούς σχηματισμούς και τα έργα των ανθρώπων ανάμεσά τους. Ήδη όμως ένας νέος προορισμός, ο τελευταίος στο Καρκινάγρι, μας περιμένει. Είναι το μονοπάτι του **Κάβου - Πάππα** με τον Φάρο.

Στα **3,6 χλμ.** από την πλατεία του χωριού εγκαταλείπουμε την ασφάλτο και στρίβουμε αριστερά σε χωματόδρομο, χωρίς σημανση. 700 μέτρα μετά ανοίγουμε την «ποριά» και φτάνουμε σε μικρή αγροικία με κατοικίδια ζώα.

- Πόση ώρα θέλουμε ως τον φάρο; ρωτάμε τον ιδιοκτήτη της αγροικίας.

Ρίχνει μια ματιά στα παπού-

Χαρακτηριστικά πετρώματα στον δρόμο προς τον φάρο.

Ο Φάρος του Πάππα προβάλλει από ψηλά, η προσέγγιση όμως απαιτεί τουλάχιστον ένα 20λεπτο.

ΦΑΡΟΣ ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ ΠΑΠΠΑΣ

Ύψος πύργου 11 μέτρα, εστιακό ύψος 65 μέτρα. Κατασκευάστηκε το 1890 από την Γαλλική Εταιρεία των οθωμανικών Φάρων. Εντάχθηκε στο Ελληνικό φαρικό δίκτυο μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912 – 13 με την προσάρτηση των «Νέων Χωρών».

Από το βιβλίο του Γιάννη Σκουλά, «Φάροι, Πέτρα και Φως».

τσια μου:

- *Τίποτα δεν είναι, σ' ένα 10λεπτο είστε κάτω.*

Η πρόβλεψη, βέβαια, ήταν λίγο αισιόδοξη, όπως συνήθως συμβαίνει με τους ντόπιους. Στην πραγματικότητα μας παίρνει ένα 20λεπτο, να καλύψουμε μια υψομετρική διαφορά 150 μέτρων ως τον φάρο. Το μονοπάτι είναι συχνά κακοτρόχαλο και χρειάζεται λίγη παρατηρητικότητα, είναι όμως τόσο οικείο στους φαροφύλακες που ασχολούνται ακόμη παραδοσιακά με τη συντήρηση και το άναμμα του φάρου. Δυστυχώς η πόρτα είναι κλειστή. Και δεν βλέπουμε ψυχή. Φυσάει αέρας ψυχρός και δυνατός, όπως σ' όλους τους φάρους. Στα βράχια το πέλαγος βουίζει αφρισμένο. Μόνον σ' ένα κολπίσκο, αριστερά του φάρου, είναι ήρεμα τα νερά.

Παρακολουθούμε για λίγο το βύθισμα του ήλιου στην απεραντοσύνη του πελάγους. Ύστερα, με σταθερό βήμα, παίρνουμε τον ανήφορο. Όπου να' ναι θα νυχτώσει...

ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ ΡΑΧΩΝ

Ημέρα ξεκινάει με ψύχρα, συννεφιά και πολλά μποφόρ. Αν κι είναι ιδανικός καιρός για περπάτημα, σήμερα νιώθουμε απρόθυμοι. Ίσως, μετά από τόσες μέρες πεζοπορίας, να είμαστε και λίγο κουρασμένοι. Χαλαρώνουμε λοιπόν στον πρωινό καφέ, συζητάμε για ώρα με τον **Μανώλη Ρήγα** τον οικοδεσπότη μας, πίνουμε δεύτερο καφέ. Κάπως έτσι συμπεριφέρονται και οι τουρίστες στο ξενοδοχείο, Άγγλοι και Γερμανοί. Δεν κοιτάζουν καθόλου το ρολόι, αγναντεύουν μόνον τη θάλασσα.

Ανηφορίζουμε στον Χριστό Ραχών ακολουθώντας τη συνταγή των Ικαριωτών: όχι άγχος, φιλοσοφηση του χρόνου και της ζωής.

Καφεδάκι μακρόσυρτο λοιπόν στην πλατεία του Χριστού, κουβέντες με τον Άγγελο χαλαρές και όχι μόνον για μονοπάτια. Ύστερα περνάμε από τον ξυλόφουρο του **Γεραλή**, στην

Στον παραδοσιακό ξυλόφουρο του Γεραλή, που λειτουργεί από το 1930 στην είσοδο του Χριστού Ραχών.

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΠΡΟΣ ΦΑΡΟ

Υψ. εκκίνησης: 210μ.

Υψ. τερματισμού: 60μ.

Υψομ. Διαφορά: -150 μ.

Χρόνος: ± 20' - 25'

Κλίσεις: Μικτές

Πορεία: Εύκολη / Μέτρια / Δύσκολη

Σηματοδότηση: Ελλιπής.

Αξιοθέατα: Φάρος - Ηλιοβασίλεμα

Γραφικό καφεενάκι στον Χριστό Ραχών.

Το σπίτι όπου πιστεύεται ότι φιλοξενήθηκε ο Ιωσήφ Γεωργιερήνης.

ΙΩΣΗΦ ΓΕΩΡΓΕΙΡΗΝΗΣ

Η φτώχεια ήταν η κυριότερη εντύπωση του Γεωργιερήνη από την Ικαρία. Εντυπωσιάζεται από την ευκολία με την οποία οι Ικαριώτες ζητούσαν ελεημοσύνη. Στη διάρκεια μάλιστα της επίσκεψής του ενοχλήθηκε πάρα πολύ επειδή κανείς δεν μπορούσε να του βρει κανονικό κρεβάτι για να κοιμηθεί. Μολονότι η περιγραφή της Ικαρίας του Γεωργιερήνη θεωρείται κατά το μεγαλύτερο μέρος ακριβής, μερικές φορές διατυπώνει κάποιες υπερβολές.

είσοδο του χωριού, που λειτουργεί από το 1939. Λίγο πιο πάνω, στο μαγαζί με τα «**Ικαριώτικα Προϊόντα**» του **Γιώργη**, χαζεύουμε τα ντόπια μέλια και γλυκά, τα διάφορα κρασιά. Μια και βρισκόμαστε κοντά στο φούρνο, ψάχνουμε να βρούμε ένα σπίτι ιστορικό. Είναι αυτό, όπου έμεινε τον 17^ο αιώνα για κάποιες μέρες ο Αρχιεπίσκοπος Σάμου **Ιωσήφ Γεωργιερήνης**. Μερικά μέτρα λοιπόν κάτω από το φούρνο εισχωρούμε σ' ένα μεγάλο κτήμα, όπου αρχικά δεσπόζουν τρεις εντυπωσιακές, αιωνόβιες άριες. Ακολουθούμε τον χωμάτινο δρομίσκο για 100 περίπου μέτρα. Κάτω από το δρόμο, μέσα σε ελαιώνα και αμπελάκια, είναι κρυμμένο το παλιό πετρόχτιστο με εντοιχισμένη μαρμαρίνη πλάκα που αναγράφει: «*Εδώ φιλοξενήθη ο Αρχιεπίσκοπος Ιωσήφ Γεωργιερήνης το*

έτος 1667».

Καθώς μπαίνουμε στο χωριό, ένα τιμεντένιο δρομάκι πριν από το φούρνο ανηφορίζει απότομα αριστερά. Στο τέρμα του στρίβουμε και πάλι αριστερά. Μετά από λίγο συναντάμε το εργαστήριο κεραμεικής «**TERRA ICARIA**», της **Ευγενίας** και του **Γιώργη**.

Τα έργα τους είναι διακοσμητικά και χρηστικά, εμπνευσμένα και από την Ικαριώτικη παράδοση. Οι χρωματικοί τόνοι είναι απαλοί, ενώ τα σχέδια χαρούμενα και λιτά, με ανεπιτήδευτη αθωότητα.

Αμέσως δίπλα είναι το φαρμακείο του **Νίκου Αφιανέ**, που τα τελευταία χρόνια έγινε γνωστός και εκτός Ικαρίας με την ιδιότητα του οινοπαραγωγού. Συμφωνούμε μια συνάντηση στο οινοποιείο το απογευματικά.

Στην πλατεία του Χριστού

Ο Γιώργης και η Χριστίνα, με μερικά από τα δημιουργήματά τους στο εργαστήρι τους.

Σε λόφο 600 μ. και με θέα στο πέλαγος, είναι εγκατεστημένο το μικρό υπερσύγχρονο αλλά και παραδοσιακό οινοποιείο του Αφιανέ. Ο Νίκος και η Μαρία υποδέχονται τους επισκέπτες τους καθημερινά 17:30 - 20:30 από Ιούνιο - Σεπτέμβριο. Τηλ. 22750 41556-41666, 6977 893731

βρίσκουμε στο μαγαζί του τον εξαιρετο φωτογράφο **Χρήστο Μαλαχία**. Ασπρόμαυρες αρχαιακές και σπάνιες φωτογραφίες αλλά και υπέροχες σύγχρονες λήψεις της Ικαρίας σε όλες τις εποχές. Επίσης επιλεγμένα είδη δώρων από ντόπιους καλλιτέχνες καθώς και τμήμα για βιβλιόφιλους, με ποικιλίες εξαιρετικές εκδόσεις για το νησί. Απομεσήμερο καταλήγουμε στην ταβέρνα «ΟΡΦΕΑΣ», που λειτουργεί από το 1960 στην πλατεία, στη σκιά των πλατανιών.

Απόγευμα πια παίρνουμε το δρόμο για το οινοποιείο του Αφιανέ. Το συναντάμε στα **2,3 χλμ.** από την πλατεία, μετά τον Προφήτη Ηλία. Ο **Νίκος** και η **Μαρία** μας υποδέχονται με μεγάλη εγκάρδιότητα. Μας εντυπωσιάζει η θέση της μονάδας, σε λοφίσκο με υψόμετρο 600 μέτρων και περίοπτη θέα στο πέλαγος. Λίγο χαμηλότερα είναι το «**Κεραστάρι**», ένα μονόχωρο πέτρινο του 18^{ου} αιώνα, όπου φυλάσσονται παλιά σκεύη οινοποίησης και οι πρώτες δοκιμαστικές φιάλες της μονάδας του 1997. Χοντροί τοίχοι, χαμηλό ταβάνι και δροσιά. Ο ένας τοίχος είναι από βράχο συμπαγή.

Αμπελάκια 10 περίπου στρεμμάτων είναι φυτεμένα σε μέσο υψόμετρο 570-600 μέτρων. Εντυπωσιακό είναι ένα πέτρινο πατητήρι. Δίπλα του ένα μικρό αμφιθέατρο με θέα στο πέλαγος. Το δροσερό αεράκι σπάνια σταματάει εδώ.

Ανοξείδωτες δεξαμενές, τμήμα εμφιάλωσης, δρύινα βαρέλια παλαιώσης αλλά και χώροι με συλλεκτικά αντικείμενα και ανάμεσά τους ένα ντόπιο νυφικό φόρεμα της προγιαγιάς της Μαρίας, του 1870. Στο πάτωμα ο «**κα-**

μπάς», ένα ύφασμα από γιδότριχα, χοντρό και αδιαπέραστο από κρύο ή βροχή. Παλιά πήλινα σκεύη όπως το «**λαδοκούμπι**», το «**μελοκούμπι**» και το «**χαστροί**», μια μεγάλη πήλινη κυψέλη, που ήταν σε χρήση ακόμα και μερικές δεκαετίες πριν.

Στο πανέμορφο υπαίθριο καθιστικό, έξω από το Κεραστάρι, η Μαρία μας έχει ετοιμάσει ποικιλίες ντόπιες λιχουδιές: μπουρεκάκια με χόρτα μυρωδικά, τυροπιτάκια με Ικαριώτικο τυρί, ντομάτες λιαστές και «**καθούρα**», φρέσκο ανάλατο Ικαριώτικο τυρί. Ο Νίκος αναλαμβάνει τα κρασιά. Πρώτα ένα λευκό από την Ικαριώτικη ποικιλία «**Μπεγλέρι**». Εκπληρωτικό κρασί, με επιθετική φρουτώδη γεύση και αλκοόλ **13,2%**. Η συνέχεια ανήκει στην ερυθρή ποικιλία «**Φωκιανό**», που μας συντροφεύει με έντονες αρωματικές τανίνες και αλκοόλ **14,5%**! Το τρίτο κρασί είναι πάλι από Φωκιανό. Αυτό βγήκε σε περιορισμένη ποσότητα 300 περίπου λίτρων. Πατήθηκε παραδοσιακά στο πέτρινο πατητήρι, ακολούθησε η ελεγχόμενη ζύμωση στις ανοξείδωτες δεξαμενές και στη συνέχεια μπήκε σε παραδοσιακά πήλινα πυθάρια στις αρχές του Νοέμβρη. Τον Μάη βγήκε από τα πυθάρια και εμφιαλώθηκε. Πολύ ιδιαίτερο κρασί.

Οι ώρες περνούν χωρίς να τις καταλάβουμε με την εκλεκτή συντροφιά ανθρώπων και κρασιών. Κάποια στιγμή εξασθενίζει στην ατμόσφαιρα το φως. Βγαίνουμε στην κορυφή του λόφου και προλαβαίνουμε τον ήλιο να βουτάει στο πέλαγος. Σ' αυτόν τον εξαιρετικό τόπο είναι η ωραιότερη ώρα της ημέρας.

Ηλιοβασίλεμα από το οινοποιείο του Αφιανέ.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 06

ΣΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΜΥΡΣΩΝΑ

Με θαυμάσιο πρωινό καιρό ξεκινάμε για το φαράγγι του Μύρσωνα ποταμού. Κατευθυνόμαστε προς την Μονή Μουντέ, περνάμε ανάμεσα από τις δυο όμορφες τεχνητές λιμνούλες και, **70** περίπου μέτρα πριν από τον πεζόδρομο που οδηγεί στη Μονή, συναντάμε αριστερά πινακίδα σε κορμό πεύκου. Αναγράφει “ROUND OF RAHES”. Από υψόμετρο 500 μέτρων κατηφορίζουμε αριστερά και περνάμε για λίγο δίπλα απ’ τη λιμνούλα. Πεύκα, ρείκια, κουμαριές και λαδανιές. Καλό μονοπάτι και σήμανση πυκνή. Σ’ ένα 10 λεπτό

βρίσκουμε και ακολουθούμε την πινακίδα προς **Γιαλισκάρι** (2,5 ώρες) (άλλη πινακίδα οδηγεί προς Εύδηλο, 5 ώρες).

Αρχίζει δασικός δρόμος και διαδοχικές πινακίδες. Αρχικά προς Αγ. Πολύκαρπο, Μαντριά και Γιαλισκάρι και μερικά λεπτά μετά σε μονοπάτι δεξιά προς Αγ. Φανούριο, Μαντριά και Γιαλισκάρι.

Περνούν από τα μάτια μας ανθισμένα σπάρτα και ευωδιαστό αγιόκλημα, μικρή δεξαμενή νερού και ελαιώνες, υπέροχο μονοπάτι στη σκιά πευκοδάσους, ρυάκι με αδύνατη ροή. Ακολουθούμε αλλεπάλληλες πινακίδες, διασχίζουμε ελαιώνα, συναντάμε σε περιποιημένες πεζούλες μικρό παπατοχώραφο, πολλά πλατάνια και λεμονιές. Πάμπολλες ορχιδέες

Ο «Γιόφυρας», το εκπληκτικό φυσικό γεφύρι με τον πελώριο «λούρο», πάνω από την κοίτη του Μύρσωνα ποταμού.

Το μονοπάτι διασχίζει τον παλιό ερειπωμένο νερόμυλο στην κοίτη του φαραγγιού.

διακοσμούν τον ωραίο τόπο και τον κάνουν ομορφότερο.

Μιάμιση ώρα μετά την αναχώρησή μας – με πολλές βέβαια στάσεις – φτάνουμε στην άσφαλτο, σε υψόμετρο 190 μέτρων. Μερικές δεκάδες μέτρα πάνω από την κοίτη του Μύρσωνα ποταμού βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα γεωλογικό παράδοξο, από τα πιο σπάνια που μπορεί να συναντήσει κανείς. Είναι ο «**Γιόφυρας**» ένας πελώριος βράχος που κάποτε, στο μακρινό γεωλογικό παρελθόν του τόπου, μετακινήθηκε βίαια από τη θέση του και στάθηκε πάνω από την κοίτη του ποταμού, δημιουργώντας ένα φυσικό γεφύρι εκπληκτικό. Κατευθύνουμε τα βήματά μας πάνω από το μοναδικό αυτό μνημείο της φύσης, που δικαιούται απόλυτα την ονομασία «**Θεογέφυρο**». Το μήκος του πελώριου βράχου δεν είναι μικρότερο από **10(!) μέτρα**, ενώ το μέγιστο πλάτος του ξεπερνάει τα 5. Ανθρώπινα χέρια έχουν επιμεληθεί κάποια σημεία του καταστρώματος με ασβεστοκονίαμα και πέτρες.

Επιστρέφουμε και βρίσκου-

με το σηματοδοτημένο μονοπάτι ανάμεσα στα χόρτα. Κατηφορίζουμε τις απότομες πεζούλες ενός ελαιώνα. Λίγο αργότερα αντικρύζουμε απέναντί μας τα οικήματα της γραφικής χερσονήσου του Αρμενιστή. Η Μεσσακή με την υπέροχη αμμονδιά της εμφανίζεται χαμηλά. Βαδίζουμε πλάι στο ρέμα, ανάμεσα σε πλατάνια, πικροδάφνες και μυρτιές, από τις οποίες πήρε το όνομά του ο ποταμός. Ένα τσιμεντένιο αυλάκι με πεντακάθαρο νερό διασχίζει παλιό νερόμυλο. Επιτέλους συναντάμε τους πρώτους πεζοπόρους όλων αυτών των ημερών, ένα ζευγάρι νεαρών αλλοδαπών, που ανηφορίζει προς την Μονή Μουντέ.

Τρεις ώρες μετά την αναχώρησή μας (με στάσεις όμως περίπου μίας ώρας) φτάνουμε έξω από το ξενοδοχείο IKAROS STAR και σε λίγα λεπτά στην άσφαλτο. Εδώ, 150 σχεδόν μέτρα πάνω από το super market “PROTON”, βρίσκουμε το εκκλησιάκι της **Παναγίτσας**, με το σηματοδοτημένο μονοπάτι. Χτισμένος στα τέλη του 18^{ου} αιώνα ο ναός έχει στην τοι-

Το Φαράγγι του Μύρσωνα πλησιάζει προς το τέλος του. Ήδη χαμηλά αποκαλύπτεται ο Αρμενιστής και το πέλαγος.

χοποία του αρκετά αρχαία μάρμαρα από τον Να. Στον δασικό δρόμο για το αυτοκίνητο, κοντά στη Μονή Μουντέ, βρισκόμαστε μπροστά σε μια εικόνα που μας γεμίζει με αισιοδοξία. Είναι μια χαρούμενη ομάδα από νεαρούς πεζοπόρους, του Κέντρου Περιβαλλοντικής και Αγροτικής Έρευνας, «ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ» (www.archipelagos.gr)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

- *Να, λοιπόν, που μετά από τρία χρόνια ξανα-νταμώνουμε, λέει ο Δημήτρης Κουρελής.*

Τσουγκρίζουμε τα ποτηράκια μας με το θαυμάσιο τσίπουρό του. Το συνοδεύουμε με τις σπιτικές λιχουδιές της **Αργυρώς**. Από το γνώριμο μπαλκόνι των φίλων μας, στο **Γλαρέδο του Αγ. Κήρυκου**, αγναντεύουμε το Ικάριο πέλαγος με τα τόσα του νησιά.

- *Πολύ λίγο σας είδαμε τούτη τη φορά. Πότε θα μας ξανάρθετε; ρωτάει ο Δημήτρης.*

- *Μάλλον αρκετά σύντομα, του απαντάμε.*

Έχει πολλά ακόμη να μας δώσει η Ικαρία.

Ευχαριστούμε θερμά:

-Την **Νομαρχία Σάμου.**

-Το **Επαρχείο Ικαρίας** και προσωπικά τον **Αργύρη Πολίτη** για την έμπρακτη και άμεση ανταπόκρισή του.

-Τον **Δήμο Ραχών** και προσωπικά τον **Δήμαρχο Φάνη Καρούτσο** και τον **Αντιδήμαρχο Στέλιο Βατούγιο.**

ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΣΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΜΥΡΣΩΝΑ

Υψ. εκκίνησης: 500μ.

Υψ. τερματισμού: 0μ.

Υψομ. Διαφορά: -500 μ.

Χρόνος: ± 2 ώρες

Κλίσεις: Ομαλές / Μέτριες

Πορεία: Εύκολη, με ελάχιστες δυσκολίες

Σηματοδότηση: Επαρκής, κατά τόπους ελαφρά ασαφής.

Αξιοθέατα: Μονή Μουντέ, Λιμνούλες, όψεις του φαραγγιού, Παλιός Νερόμυλος, Παραλία Μεσακτής.

Μια χαρούμενη εικόνα από τους νεαρούς περιπατητές του ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΥΣ, που μας επιτρέπει να αισιοδοξούμε για την τύχη των περιπατητικών διαδρομών στο νησί. (επάνω)

-Τον **Μανώλη** και τον **Δημήτρη Ρήγα** από το **CAVOS BAY HOTEL** στον Αρμενιστή για τις εξαιρετες υπηρεσίες και εξυπηρητήσεις τους.
 -Τον **Νίκο** και την **Μαρία Αφριανέ**, που στον χώρο του οινοποιείου τους μας χάρισαν υπέροχες στιγμές. -Τους καλούς μας φίλους **Δημήτρη** και **Αργυρώ Κουρελή** για τη θερμή τους φιλοξενία. -Την οικογένεια του **Γιώργη Φραδέλο** στο Τραπάλου. - Τον εξάιρετο φωτογράφο **Χρήστο Μαλαχία**.
 -Τέλος, ιδιαίτερα ευχαριτούμε τον **Άγγελο Καλοκαιρινό** για την καθοριστική και πολύπλευρη συμβολή του στη δημιουργία αυτού του άρθρου.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

(1) Ο **Αντώνης Ι. Παπαλάς** είναι Καθηγητής της Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Ιστορίας και Διευθυντής του Τμήματος Κλασικών Σπουδών στο East Carolina University των Η.Π.Α.

Ο καλλιτεχνικός και πολύ κατατοπιστικός χάρτης του **Α. Καλοκαιρινού** με τις πεζοπορικές διαδρομές στην περιοχή Ραχών. <http://groups.yahoo.com/group/hikingIkaria/>
Εκδόσεις Καλοκαιρινός, Ράχες, Ικαρίας
aeikaria@hol.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αντώνη Ι. Παπαλά, «ΑΡΧΑΙΑ ΙΚΑΡΙΑ», εκδ. Α.Κ. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ, ΙΚΑΡΙΑ 2002.
- Θεμιστοκλή Θ. Κατσαρού, «ΙΚΑΡΙΑΚΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ», εκδ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΚΑΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ, ΑΘΗΝΑ 2006.
- Ιωάννου Μελά, «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ», ΑΘΗΝΑ 2001.
- Γιώργου Ν. Κόκκινου, «Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ», εκδ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΚΑΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ, ΑΘΗΝΑ 2005.
- Οικολ. Ν. Αφριανέ, «Άμπελος η εν Ικάρω».
- Άγγελου Καλοκαιρινού, «Ο ΓΥΡΟΣ ΤΩΝ ΡΑΧΩΝ ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ», ΧΑΡΤΗΣ – ΟΔΗΓΟΣ, Β' ΕΚΔ. ΜΑΪΟΣ 2005.
- Γιώργου Δεπόλλα, «ΙΚΑΡΙΑ», εκδ. ΦΟΤΟΡΑΜΑ Ο.Ε, ΑΘΗΝΑ 2003.
- Γιάννη Σκουλά, «ΦΑΡΟΙ ΠΕΤΡΑ ΚΑΙ ΦΩΣ», εκδ. ΑΜΜΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1997.
- Μαρίας Βιγλάκη – Σοφριανού, «Ικαρία», (Αρχαιολογία ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, σελ. 150 – 154), εκδ. ΜΕΛΙΣΣΑ, Α' ΕΚΔ. 2005.

ARTEMIS STUDIOS
STUDIOS / GROUP ROOM - RESTAURANT - CAFÉ

Μαγικές εικόνες, Παραδοσιακές Γεύσεις
Φιλόξενη διαμονή
Σας περιμένουμε!!!!

Νος Ικαρία
Τηλ: 22750 71485, 71475
Email: artemis-studio@ikaria.gr
<http://artemis-studio.ikaria.gr>

Το **CAVOS BAY** είναι κτισμένο επάνω στον **Κάβο του Αρμενιστή** στενίζοντας πανοραμικά το Αιγαίο πέλαγος. Απέχει 100 μ. από το εμπορικό κέντρο του Αρμενιστή και την αμμόδη παραλία του και 800 μ. από τις υραιότερες παραλίες του Αιγαίου, **Λιβάδι** και **Μεσσακτι**. Είναι κτισμένο με αγαιοπελαγίτικο στιλ επάνω στη βραχώδη ακτή, διακοσμημένο και εξοπλισμένο με σημασία στην κάθε λεπτομέρεια. Διαθέτει δωμάτια για 2 και 3 άτομα και σουίτες για 2,3 και 4 άτομα, με όλες τις σύγχρονες ανέσεις. Διαθέτουν όλα μεγάλες βεράντες, με πανοραμική θέα στο Αιγαίο τόσο στην Ανατολή όσο και στην Δύση του ηλίου.

Αρμενιστής Ικαρία - Τηλ. 22750 71381- 3, Fax 22750 71380
www.cavosbay.com.gr info@cavosbay.com.gr

Από το χάρτη ΙΚΑΡΙΑ - ΦΟΥΡΝΟΙ κλίμακα 1:50.000 των Road Editions.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι απεικονίσεις των μονοπατιών στον χάρτη είναι ενδεικτικές, χωρίς την ακρίβεια μετρήσεων με όργανο GPS.

Δήμος Ραχών **Τηλ. 22750 41381**
Επαρχείο Ικαρίας **Τηλ. 22750 23822**
Λιμεναρ. Εύδηλου **Τηλ. 22750 31007**
Λιμεναρ. Αγ. Κήρυκου **Τηλ. 22750 22207**
Τοπικά караβάκια για Φούρνους
Τηλ. 22750 22426

Αεροδρόμιο Ικαρίας **Τηλ. 22750 23888**
Σύλλογος Ξενοδόχων **Τηλ. 22750 71381**
Σύλ. Ενοικ. Δωματίων **Τηλ. 22750 71450**
Πρακτ. Αρμενιστή **Τηλ. 22750 71030**
Κεντρ. Πρακ. Εύδηλου **Τηλ. 22750 32931**